

• Respect voor mens en dier in Museum W in Weert

• column door **JACE van de Ven** • Foto's expositie Beestachtig > **Peter Cox**

- Het is achthonderd jaar geleden dat Franciscus van Assisi het Zonnelied schreef. Hij roemt daarin de Almachtige om zijn schepping. Hoewel het één grote loftuiting is, klinkt het in onze tijd een beetje wrang, omdat het ons in elke zin confronteert met het disrespect waarmee wij met die schepping omgaan.
- 'Wees geprezen mijn Heer met al uw schepselen', zong Franciscus en ik kijk naar een vijftal kraamhokken die kunstenaar Bart Houwers opgesteld heeft in een museumzaal in Weert. Ze zijn minder dan een meter hoog en minder dan een meter breed, de lengte zal ongeveer twee meter zijn. Ze zijn echt, mogelijk uitgebroken uit de stallen van het varkensfokbedrijf in de Achterhoek waarop Houwers opgroeide. De zeugen, levende kraammachines, die in deze kooien hun biggen ter wereld brachten, konden er letterlijk hun kont niet in keren. Door de afmetingen werden ze gedwongen om te liggen, dan hadden ze geen plek om per ongeluk een van de biggen te pletten. Als triest detail zijn er aan de kopzijde van de kooien en paar rammelaartjes aangebracht als vertier voor zo'n intelligent dier als een varken.

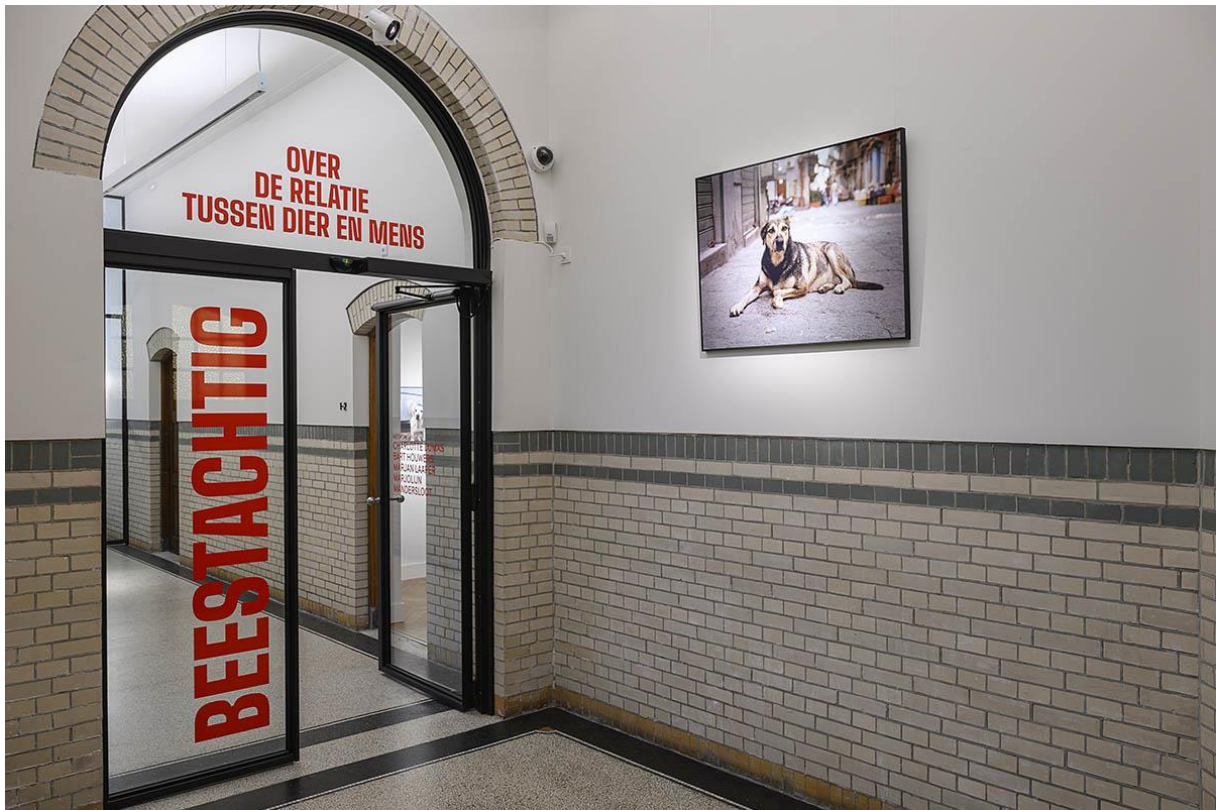
De kraamhokken van kunstenaar Bart Houwers.

- Tegenover de kraamhokken hangt een schilderij van Hendrik Pieter Koekkoek uit eind negentiende eeuw. Het toont Franciscus van Assisi tussen de dieren in het bos als zijns gelijke. Hij noemde hen zusters en broeders.

Franciscus en de Dieren, Hendrik Pieter Koekoek. Foto > SRAL

-
- De confrontatie is heftig. Ik realiseer mij dat er op minder dan tien kilometer van dit zaaltje donkere boerenstallen zijn waar duizenden van deze kraamhokken naast elkaar gerangschikt zijn. Daar speelt zuster zeug, met wie wij de aarde delen, met haar rammelaartje om niet gierend gek te worden.

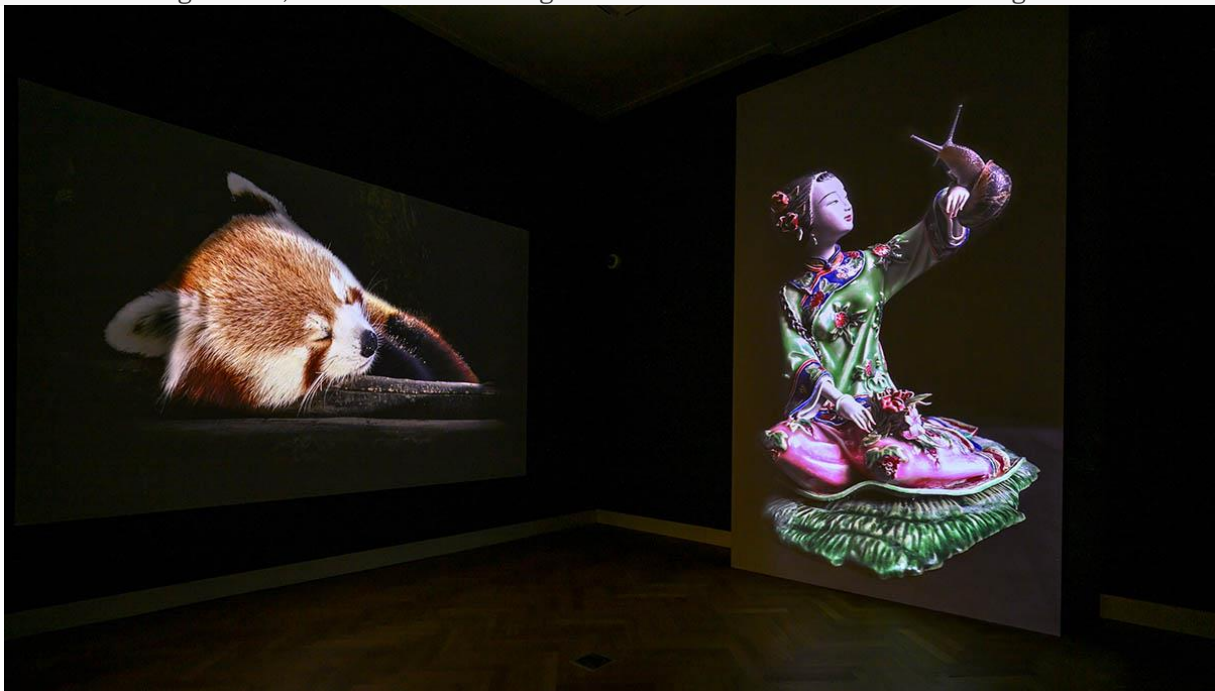
- Samen met mijn zus bezoek ik de tentoonstelling 'Beestachtig' over de relatie tussen dier en mens in Museum W in Weert, dat zichzelf in folders merkwaardigerwijs zowel W als W: noemt. In 'Beestachtig' tonen vier hedendaagse kunstenaars werk in relatie tot dieren. Marjolijn Mandersloot bijvoorbeeld, afkomstig uit Eindhoven. Zij toont onder meer een prachtige bronzen chimpansee waarvan je zou zweren dat hij van textiel is. Hij lijkt een soort regenpak aan te hebben waaronder hij eigenlijk onzichtbaar is, maar je ziet meteen dat er een chimpansee onder zit. Stiekem tik ik met mijn nagels op het beeld om te checken of het wel echt om brons gaat.
- 'Marjolijn Mandersloot toont een prachtige bronzen chimpansee waarvan je zou zweren dat hij van textiel is.'
- De chimpansee staat in een hal onmiddellijk als je de expositie binnenkomt. In een apart zaaltje zijn meer diersculpturen van Mandersloot opgesteld. Hoewel? Diersculpturen? Ze hebben handen, voeten of andere kenmerken die verrassend menselijk zijn.

‘Charlotte Dumas toont honden die verzorgd worden, tegenover honden die aan hun lot worden overgelaten, maar allebei met evenveel liefde en geduld geportretteerd.’

- Charlotte Dumas (geen familie) toont zowel foto’s van zwerfhonden in Palermo als van gepensioneerde reddingshonden die in 2001 naar overlevenden hebben gezocht in de puinhopen van het World Trade Center in New-York. Honden die verzorgd worden, tegenover honden die aan hun lot worden overgelaten, maar allebei met evenveel liefde en geduld geportretteerd, ieder haartje van hun vacht is voor de kunstenaar van belang.
- Net als naar de foto’s van Dumas kan je lange tijd kijken naar de video’s van Marjan Laaper. Een slapende rode panda bijvoorbeeld, leeft-ie of is hij dood? Nee, hij slaapt, je hoort hem op een gegeven moment tevreden ademen. Gelukkig maar. En dan die levende slak op de hand van een porseleinen beeldje van een Chinees meisje. Het meisje kijkt naar de slak, geanimeerd. De slak lijkt buitenproportioneel groot, een glimmend fabeldier dat fascineert. Nooit eerder heb ik zo gebiologeerd naar een slak gekeken, nooit eerder heb ik gezien hoe schitterend zo’n dier bewegen kan.

- ‘Je kunt lange tijd kijken naar de video’s van Marjan Laaper (...) Nooit eerder heb ik zo gebiologeerd naar een slak gekeken, nooit eerder heb ik gezien hoe schitterend zo’n dier bewegen kan.’
- Bij Houwers is het duidelijk door het schilderij dat in zijn kraamkliniek hangt, maar is er ook een relatie te leggen tussen Franciscus en het werk van Dumas, Laaper en Mandersloot? Zij zullen hun kunst niet gemaakt hebben met de heilige uit Assisi in hun achterhoofd, maar toch zingen ze hun eigen Zonnelied.

Het is een lied van achting voor de dieren, onze medebewoners op de wereldbol. Het bracht een vreemd geluksgevoel bij me teweeg. De ander was niet onopgemerkt gebleven.

- Museum W is gevestigd in een oudtjids stadhuis van Weert, een gebouw dat door de eeuwen heen verschillende keren flink aan de tijd is aangepast. De laatste keer gebeurde dat drie jaar geleden. Toen heeft de Limburgse vormgever Maurice Mentjens er een goudgele gevel van gerecycled koper en aluminium tegenaan gezet, een in de architectuurwereld en daarbuiten gewaardeerde ingreep.

Exterieur Museum W, gevestigd in een oudtjids stadhuis van Weert. Foto > © Arjen Schmitz

De kleurrijke zalen van museum W. Foto > © Arjen Schmitz

- Voor die tijd heette Museum W volgens mij Museum Jacob van Horne. Ik ben er toen al eens geweest omdat de legendarische Willem van Gerwen van Museum van Gerwen-Lemmens in Valkenswaard mij de religieuze collectie aangeraden had. Die was inderdaad indrukwekkend. Veel daarvan is afkomstig van de franciscanen die een klooster in Weert hadden, of misschien nog wel hebben. Vandaar misschien ook wel de link naar het franciscaanse Zonnelied bij de expositie 'Beestachtig'.

- Na die tentoonstelling doorlopen te hebben, troon ik mijn zus mee naar de zaal 'Heiligen en helden' in Museum W. We herkennen de heilige Oda van Sint-Oedenrode met haar ekster en Barbara met haar toren waarin zij werd opgesloten. Ik vertel haar over de fascinatie van sommige homoseksuelen voor de naakte, met pijlen doorboorde Sint Sebastiaan en over de pelikaan als symbool voor Christus, onder meer in de Byzantijnse kunst. Die voedt haar jongen vanuit de rode kwab onder haar snavel. Van een afstand lijkt het alsof zij dat doet met haar eigen bloed. Vandaar.

- De heilige Oda van Sint-Oedenrode met haar ekster en Barbara met haar toren waarin zij werd opgesloten. Collectie > Museum W.
- Vanwege een aflopende parkeermeter gaan we aan de andere zalen van Museum W voorbij. Maar ik beseft dat ik spoedig eens terug moet naar deze plek die maar enkele kilometers buiten Noord-Brabant ligt. Al in de ontvangstruimte werd ik aangenaam verrast door een collectie voorwerpen, gemaakt van op straat gevonden spulletjes of flarden van spulletjes. Dit museum leeft en sluit zich niet af van het leven buiten zijn gouden gevel.
- In de zalen die ik niet bezocht worden kennelijk verhalen verteld die aanhaken aan de gevarieerde collectie van regionale en religieuze kunst, gebruiksvoorwerpen en erfgoed uit de regio. Ook is er door de jaren heen hedendaagse kunst aangekocht en bezit W blijkbaar de omvangrijke ateliercollectie van Kunstwerkplaatsen Esser. Deze collectie documenteert de werkwijze van een belangrijk Weerter edelsmeedwerk-atelier voor met name religieus vaatwerk tussen 1838 en 2018.
- Museum W heeft collecties van belang en toont die met respect voor mens en dier in heden en verleden. Mocht ik in Weert of vlakbij Weert wonen, ik zou er graag als vrijwilliger werkzaam willen zijn.

'Beestachtig', tot en met 14 september 2025. Info: www.museumw.nl